

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref:
Saksbehandler:
Vår ref:
Dato:

BARNE- 200701773	INGSDEP.
AJM Arkivkod 0773029	321-00
31.08.2007 Dato:	5/9-07
Saksnr: 200701773	-105

Høringsuttalelse - Forslag om endringer i ekteskapsloven - Felles ekteskapslov for likekjønnede og ulikekjønnede par

Vi viser til Barne- og likestillingsdepartementets høringsbrev datert 16. mai 2007.

Sosial- og helsedirektoratet (SHdir) ønsker forslaget om å etablere en felles lov om inngåelse av ekteskap, med en påfølgende opphevelse av partnerskapsloven, velkommen.

Dagens ekteskapslovgivning ekskluderer grupper fra å oppnå sivile rettigheter som mange tar for gitt. En slik ekskludering er en forskjellsbehandling av individers rettigheter som ikke synes saklig begrunnet.

SHdir ønsker særlig å påpeke at forskjellsbehandling kan føre til, eller opprettholde, diskriminering, stigmatisering og sosial ekskludering. En seksuell identitet som avviker fra den rådende heteronormen i samfunnet har tradisjonelt blitt sett på som et skjult eller kontrollerbart stigma, noe som vi i dag vet kan føre til store helse- og levekårsmessige omkostninger for den enkelte. En avvikling av partnerskapsloven, som paradoksalt nok stiller krav til partenes kjønn og seksuell identitet (begge parter må være homofile), og etablering av en ny felles ekteskapslov uten denne typen vilkår, vil forhåpentligvis bidra til å styrke idealet om et ikke-diskriminerende samfunn.

Vi har for øvrig følgende kommentarer til enkelte punkter i høringsnotatet:

Punkt 4.6 Departementets vurderinger (av felles ekteskapslov)

Departementet mener at det ikke lenger er behov for å operere med en egen sivilstandsbetegnelse for likekjønnede par, og uttrykker at det ikke er noen grunn til at ekteskapslovgivningen skal gjøre forskjell på folk ut fra en seksuell orientering. Departementet mener felles ekteskapslov vil sende et tydelig signal om at toleranse og respekt går på tvers av seksuell orientering, etnisk bakgrunn og tro. Som nevnt over er SHdir enig i dette.

Vi vil også bemerke følgende: Det å kunne inngå et offentlig ekteskap, er en rettighet gitt at visse vilkår er oppfylt. I dag gjelder ikke denne retten for personer som ønsker å gifte seg med en av samme kjønn. At de kan inngå partnerskap, endrer ikke på det faktum at det her er tale om forskjellsbehandling, som noen kan oppfatte som usaklig.

Sosial- og helsedirektoratet

Avd. miljø og helse

Arild Johan Myrberg, Tel: 24 16 35 60

Postadr: Pb 7000 St Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadr: Universitetsgaten 2, Oslo

Tel: 810 20 050 • Faks: 24 16 30 01 • Org. nr.: 983 544 622 • postmottak@shdir.no • www.shdir.no

Punkt 5.1. Endringer i ekteskapsloven

Punkt 5.1.1.1 Gjeldende rett

Etter vårt syn er det også viktig at det i proposisjonen blir drøftet forhold knyttet til transkjønnede/transepersoner og ekteskap. I følge høringsnotatet antas det at ektepar eller registrerte partnere, der en person er transkjønnet og gjennomgår behandling for å korrigere sitt biologiske kjønn får ekteskapet eller partnerskapet erklært ugyldig. Dermed må det inngås nytt ekteskap/partnerskap dersom de ønsker å fortsette som ektefolk. Denne beskrivelsen av dagens praksis må etter vårt syn drøftes i lys av en eventuell ny ekteskapslov, da en videreføring av denne praksis ikke synes rimelig jf en kjønnsnøytral lov.

Punkt 5.1.3.3 og 5.1.4 Vigselse og reservasjonsrett

Det foreslås å åpne for vigselse av likekjønnede par. Det foreslås en *vigselsrett*, ingen vigselsplikt.

Vigselse er en offentlig handling. Vi foreslår at det i proposisjonen drøftes om retten til å vie bør gis aktuelle virksomheter heller enn visse yrkesgrupper/stillingskategorier i disse.

Det er viktig å unngå at virksomheter som utfører tjenester på vegne av det offentlige, har en diskriminerende praksis. De som får en vigselsrett, bør derfor samtidig forplikte seg til å vie par av samme kjønn. Det kan imidlertid drøftes om virksomheten i slike tilfelle eventuelt selv skal kunne utpeke visse yrkesgrupper/stillingskategorier/personer som skal stå for den offentlige vigselen.

En sannsynlig konsekvens av en slik ordning vil trolig være at visse trossamfunn vil tape eller si fra seg retten til å vie, eventuelt ikke be om å få vigselsrett. Muligheten til å arrangere en seremoni for å markere inngåelsen av ekteskap vil de imidlertid beholde.

Punkt 5.2 Adopsjon

Ved adopsjon vil det kunne være flere og ulike parter involvert, i Norge og i utlandet. Loven må sikre at det blir tatt tilbørlig hensyn til alle parter.

Punkt 5.2.3.3 Adopsjon av norske barn. Forholdet til omsorgsovertakelse

Valget av fosterforeldre vil legge føringer for hvem som senere eventuelt velges til adoptivforeldre. Lovreguleringen av hvem som kan være adoptivforeldre, bør etter vår mening derfor også ses i sammenheng med lovreguleringen av valg av fosterforeldre.

Det er et spørsmål om det i proposisjonen bør drøftes noe mer inngående hvilke og hvor sterke rettigheter foreldre skal ha når det gjelder innflytelse på valg av foster- og adoptivforeldre, jf. § 4-15 i barnevernloven og § 7 i adopsjonsloven. Det gjelder ikke minst når slik overtakelse skjer ved tvang,

Lovgivningen bør støtte opp under at omsorgsovertakelse og adopsjon i størst mulig grad kan skje på frivillig grunnlag. Det er da viktig at de med foreldreansvaret er innforstått med den løsning som velges for barnet.

Den refererte undersøkelsen av oppfatninger av homofili i befolkningen gir en indikasjon på at for noen vil plassering hos par av samme kjønn være helt uproblematisk, men ikke for alle. Trolig vil heller ikke alle som er skeptiske til plassering hos homofile par, kunne overbevises om at det vil være en god (den beste) løsning for barnet. Det offentlige må også være forberedt på at én eller begge foreldre, eventuelt barnet selv, i verste fall vil kunne oppfatte en plassering hos et par av samme kjønn som et overgrep fra myndighetenes side. Vi viser her til at personer som tilhører visse trossamfunn, oppfatter homofil praksis som synd.

Det bør drøftes i proposisjonen hvordan hensynet til foreldrene best kan ivaretas og balanseres mot hensynet til likestilling av likekjønnede par med andre par ved adopsjon. Det kan blant annet være aktuelt å drøfte om adopsjonsloven og barnevernloven bør ha en bestemmelse om at foreldre eksplisitt må informeres om og gi samtykke til at deres barn eventuelt kan plasseres i fosterhjem/adopterer bort til personer av samme kjønn, eventuelt om hensynet til likestilling av likekjønnede par med ulikekjønnede par alltid bør gå foran, slik at samtykke er uaktuelt. Det er særlig aktuelt å vurdere dette når omsorgsovertakelse og adopsjon skjer ved tvang, jf. § 4-15 (valg av plasseringssted) og § 4-20 (adopsjon) i barnevernloven, samt § 7 siste ledd i adopsjonsloven. Et eventuelt lovverk bør ellers fange opp at barnets foreldre og barnet selv vil kunne ha ulike oppfatninger av plassering hos likekjønnede par.

Imidlertid ser vi også at det ovennevnte særforholdet når det gjelder plassering hos likekjønnede par også kan få implikasjoner når det gjelder plassering hos par eller enkeltpersoner som "rammes" av andre kjente diskrimineringsgrunnlag som religion, funksjonsnedsettelse, etnisitet og så videre.

5.3. Assistert befruktning

Punkt 5.3.5 Departementets vurderinger og forslag

Departementet presiserer i siste avsnitt under "Barn som vokser opp hos likekjønnede" at det er viktig at foreldre forteller barna, som er født etter assistert befruktning med donorsæd, om hvordan de er blitt til. Vi ønsker å presisere at slik åpenhet er like viktig uavhengig om barna vokser opp med foreldre av ulike eller like kjønn.

Vi vil i denne sammenheng vise til de anbefalingene Sosial og helsedirektoratet har gitt om informasjon til foreldre i rapporten *Assistert befruktning med donorsæd- oppheving av sædgivers anonymitet* (IS-1149) fra 2003. Vi er også kjent med at Human Fertilisation and Embryology Act gir veiledning om informasjon til barnet i sitt informasjonsskriv om infertilitet (HFEA Guide to infertility).

Under punktet "*Forhold knyttet til sædgiver*" uttaler departementet at det ikke er ønskelig at sædgivere skal ha rett til å reservere seg mot at sæd brukes til assistert befruktning av lesbiske, eller eventuelt be om at lesbiske prioriteres. Vi er enige i departementets vurderinger knyttet til dette punktet.

Direktoratet vurderer nå flere tiltak for å bedre tilgang på sædgivere. Vi har foreslått at antall barn en sædgiver kan gi opphav til skal utvides til 8 – et i hver av seks familier eller inntil to i hver av fire familier. Bioteknologinemnda har støttet forslaget, og vi arbeider nå med å legge til rette for en slik endring. Et annet tiltak er å etablere en

ordning med import av sæd fra sædbanker i andre land med ikke-anonyme givere. Vi er kjent med at to av sædbankene i Danmark kan skaffe sæd fra et betydelig antall givere som er villige til å være identifiserbare.

Når det gjelder egenbetaling og antall forsøk, er direktoratet enige i departementets vurderinger om at dette skal være likt enten paret som behandles lever i et lesbisk eller heterofilt forhold. Vi vil også påpeke at det ved prioritering av behandling heller ikke skal være forskjell på lesbiske og heterofile. Alle par som søker assistert befruktning skal vurderes og prioriteres etter de samme kriterier.

8.4 Merknader til endringer i Bioteknologiloven

Merknad til § 2-4

I merknad til bestemmelsen fremgår at *"dersom paret har forsøkt inseminasjon med donorsæd flere ganger uten å oppnå graviditet kan vilkåret om befruktningsudyktighet eller uforklarlig befruktningsudyktighet anses oppfylt"*.

Dette kan forstås dit hen at det er et krav om at man har forsøkt inseminasjonsbehandling flere ganger før man eventuelt kan forsøke befruktning utenfor kroppen. Dersom den medisinske vurderingen av kvinnen tilsier at inseminasjonsbehandling ikke vil lykkes – for eksempel hvis det er kjent at kvinnen har endometriose - bør det være anledning til å starte "rett på" befruktning utenfor kroppen.

Vi foreslår derfor at merknaden endres til: *".. dersom paret har forsøkt inseminasjon med donorsæd flere ganger uten å oppnå graviditet, eller det foreligger annen medisinsk indikasjon for å utføre befruktning utenfor kroppen, kan vilkåret om befruktningsudyktighet eller uforklarlig befruktningsudyktighet anses oppfylt"*.

Med vennlig hilsen

Knut-Inge Klepp
divisjonsdirektør

Anders Smith
avdelingsdirektør